

УДК 378.016:811.161.2

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/95-1-36>

Людмила ДЕРЕВ'ЯНКО,

orcid.org/0000-0001-6271-6571

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри українознавства, культури та документознавства
Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(Полтава, Україна) *derevyanko.adyl@gmail.com*

Світлана ДОРОШЕНКО,

orcid.org/0000-0002-6535-4788

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри українознавства, культури та документознавства
Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(Полтава, Україна) *doroshenko_s_m@ukr.net*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ): ВІД ТЕОРІЇ ДО МОВЛЕННЄВОЇ ПРАКТИКИ

У статті описано механізм формування професійної комунікативної компетенції, як однієї з основних характеристик сучасного успішного фахівця, на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням). Наголошено, що професійна комунікативна компетенція є багатоаспектною системою, яка передбачає знання мови, правил спілкування та етикету, термінології обраного фаху, вміння висловлюватися публічно, вести міжособистісний і соціальний діалог, розв'язувати професійні завдання, укладати документи.

Схарактеризовано практичні методи навчання, які застосовуються на заняттях з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для формування професійної комунікативної компетенції майбутнього спеціаліста. Встановлено, що ефективними є комунікативно-діяльнісний метод, рольові й ділові ігри, кейс-метод, професійно орієнтовані вправи та завдання. Безпосередня участь у різних формах фахового спілкування, як колективних, так і індивідуальних (на імпровізованих перемовинах, зборах, нарадах, у дискусіях, службових телефонних розмовах), уможливорює розвиток навичок спілкування під час виконання посадових обов'язків, сприяє актуалізації мотивів до самовдосконалення. Зазначено, що оволодіння професійною комунікативною компетенцією передбачає кілька важливих складників, з-поміж яких знання законів і норм літературної мови, загальнонаукової та вузькоспеціальної термінології, вміння знаходити інформацію за спеціальністю, застосовувати набуті знання для вирішення конкретних професійних завдань.

Встановлено, що професійна комунікативна компетенція – це важлива інтегральна самобутня і доволі динамічна характеристика спеціаліста, у якій поєднано лінгвістичні, психологічні й практичні складники для успішної професійної діяльності.

Ключові слова: професійна комунікативна компетенція, культура фахового мовлення, компетентність, мова професії, практичні методи навчання.

Liudmyla DEREVIANKO,

orcid.org/0000-0001-6271-6571

Candidate of Philological Sciences,

*Associate Professor at the Department of the Ukrainian Studies, Culture and and Documentation
National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic"
(Poltava, Ukraine) derevyanko.adyl@gmail.com*

Svitlana DOROSHENKO,

orcid.org/0000-0002-6535-4788

Candidate of Philological Sciences,

*Associate Professor at the Department of the Ukrainian Studies, Culture and and Documentation
National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic"
(Poltava, Ukraine) doroshenko_s_m@ukr.net*

DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMMUNICATIVE COMPETENCE IN UKRAINIAN FOR PROFESSIONAL PURPOSES CLASSES: FROM THEORY TO SPEECH PRACTICE

The article describes the mechanism for developing professional communicative competence as one of the main characteristics of a modern successful specialist in classes of "Ukrainian for Professional Purposes." It is emphasized that professional communicative competence is a multidimensional system that involves knowledge of the language, rules of communication and etiquette, terminology of the chosen field, as well as the ability to speak publicly, conduct interpersonal and social dialogue, solve professional tasks, and draft documents.

The article characterizes practical teaching methods applied in the "Ukrainian for Professional Purposes" course to form the professional communicative competence of future specialists. It has been determined that the communicative-activity approach, role-playing and business games, the case method, and professionally oriented exercises and tasks are effective. Direct participation in various forms of professional communication, both collective and individual (in improvised negotiations, meetings, assemblies, discussions, and official telephone conversations), enables the development of communication skills while performing official duties and contributes to the actualization of motives for self-improvement. It is noted that mastering professional communicative competence involves several important components, including knowledge of the laws and norms of the standard language, general scientific and highly specialized terminology, and the ability to find specialty-related information and apply acquired knowledge to solve specific professional tasks.

It is established that professional communicative competence is an important, integral, distinctive, and dynamic characteristic of a specialist, combining linguistic, psychological, and practical components for successful professional activity.

Key words: *professional communicative competence, culture of professional speech, competence, language of the profession, practical teaching methods.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах інтенсивного розвитку цивілізації, швидкої зміни техніки й технологій, інтелектуалізації праці, щоденних непростих викликів зростають вимоги до рівня освіти фахівців, що має відповідати запитам суспільства, вимогам часу та міжнародним стандартам. Проблема формування професійної комунікативної компетенції у здобувачів вищої освіти є актуальною і потребує укладеного вивчення та систематичного впровадження в практику, адже саме мова впродовж віків залишається універсальним, унікальним і матеріально найдешевшим засобом спілкування в усіх сферах життя представника соціуму. Інтелект, висока працездатність, мотивованість особи без досконалого знання мови не дадуть омріяних результатів, а висока культура мовлення, довершене опанування правилами ділового спілкування, мовними нормами допоможуть досягти успіху на шляху до становлення висококваліфікованим фахівцем – справжнім майстром своєї справи.

Інтерес до низки чинників, які сприяють формуванню професійної комунікативної компетенції є закономірним, оскільки в наш час конкурентоспроможний фахівець повинен мати не лише глибокі знання, конкретні вміння і гнучкі навички, на що традиційно спрямований навчальний процес у закладах вищої освіти, але й уміти швидко адаптуватися до нових, а часом, непередбачуваних умов, інтегруватися в сучасне культурно-інформаційне середовище. Саме тому практичні комунікативні вміння і навички є невід'ємним значущим складником підготовки сучасного спеціаліста, його загальної культури та культури фахового спілкування.

Аналіз досліджень. Різні аспекти й механізми формування комунікативної компетенції майбутніх фахівців досліджували вітчизняні науковці й педагоги, зокрема О. Євдокімова, Н. Кондратенко, Ю. Красильник, Ю. Наливайко, О. Пономаренко, Т. Пономаренко, О. Семенов, Л. Сологуб й інші. У фокусі уваги дослідників – специфіка, алгоритми

та засоби формування комунікативної компетенції майбутніх економістів, журналістів, педагогів, поліцейських, психологів, учителів-словесників тощо.

Мета статті – схарактеризувати специфіку формування комунікативної компетенції майбутніх фахівців за допомогою практичних методів навчання на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням).

Виклад основного матеріалу. Оволодіння основами будь-якого фаху передбачає засвоєння загальних і професійних знань, ознайомлення з ефективними методами й алгоритмами вирішення службових завдань, тобто вивчення мови професійного спілкування. Оперувати мовою професії – це вільно послуговуватись багатим арсеналом загальнонаукової та вузькоспеціальної термінології, дотримуватись граматичних, стилістичних, акцентуаційних норм у процесі усного й писемного фахового спілкування. З-поміж обов'язкових компонентів освітньо-професійних програм першого (бакалаврського) рівня вищої освіти важливе місце займає дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)», яка належить до циклу загальної підготовки. Мета курсу – вдосконалення здатності спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, застосовувати знання у практичних ситуаціях, спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня, здатності до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел, формування комунікативної компетентності у здобувачів вищої освіти, набуття комунікативного досвіду, вироблення навичок оптимальної мовної поведінки у професійній сфері. Одним із завдань дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є формулювання чіткого й правильного розуміння ролі державної мови у професійній діяльності (Робоча програма навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для студентів спеціальності J 8 Автомобільний транспорт першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 2025: 4).

«Державна мова – мова професійного спілкування» – тема лекції, якою ми починаємо вивчення курсу, вона має на меті поглибити знання про українську літературну мову та мову професійного спілкування, позаяк саме мова є найважливішим джерелом інформації, здійснити удокладнений аналіз основних функцій мови, подати типологію мовних норм, визначити нормативно-правову базу утвердження української мови як державної в Україні. Одним зі складників компетенції, під якою розуміють добру обізнаність із чим-небудь (Новий тлумачний словник, 1998: 305), є комунікативна компетенція, що належить до визначальних професійних характеристик успішного

фахівця. Її формують декілька важливих компонентів: уміння вести міжособистісний і соціальний діалог, висловлюватися публічно, майстерне володіння термінологічною лексикою свого фаху, укладання різних типів документів, а також робота з загальнонауковою та спеціальною літературою – усі вони необхідні в процесі виконання посадових обов'язків. Слушною, на наше переконання, є думка Л. Сологуб про те, що «комунікативна компетенція – лінгвістично, психологічно й методично організована система. У ній досягнута єдність «мови – мовлення» як засобу (мова) та способу її реалізації (мовлення)» (Сологуб, 2013: 99). Комунікативна компетенція реалізується як індивідуальна характеристика здобувача вищої освіти, вона є самобутньою і динамічною, адже саме в мові віддзеркалюється інтелект людини, її освіченість, мислення, світосприйняття.

Заняття з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» сприяють формуванню професійної комунікативної компетенції, оскільки в аудиторії студенти мають можливість вести діалог з дотриманням норм мовленнєвого етикету в різних змодельованих професійних ситуаціях. Такий комунікативно-діяльнісний метод дає можливість здобувачам вищої освіти виступати в ролі активних суб'єктів комунікації. Зокрема під час вивчення теми «Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування» студенти висловлюють власні думки й міркування, будучи, умовно, учасниками ділових перемовин з представниками інших установ, підприємств, коли особа, делегована співробітниками організації як висококваліфікований фахівець, здатна ухвалювати виважені рішення, представляти її позицію, інтереси і є, фактично, обличчям власної фірми. Пропоновані на практичних заняттях рольові й ділові ігри допомагають здобувачам вищої освіти засвоїти етикет ділового спілкування, стратегії, тактики, правила ведення перемовин.

Кейс-метод стає помічним у ситуації безпосереднього обговорення злободенних питань порядку денного зборів трудового колективу, на виробничих нарадах, де «учасники» розглядають, аналізують змодельовані конкретні професійні ситуації (проблемні «кейси») і в такий спосіб розвивають навички критичного мислення, грамотного спілкування та ухвалення рішень у ході колективного обговорення.

У процесі зімітованої службової телефонної розмови, коли комуніканти не бачать один одного, однак мають вирішити важливі професійні проблеми через опосередковане спілкування, студенти набувають навичок щодо правильного формулювання мети й завдань професійної кому-

нікації, аналізу предмета спілкування, що сприяє засвоєнню етикету ведення саме службової телефонної розмови з обов'язковим дотриманням її структури (момент налагодження зв'язку, виклад суті справи, закінчення розмови).

На практичних заняттях здобувачі вищої освіти мають можливість презентувати себе як потенційного фахівця, у майбутньому – члена трудового колективу – у становленні професійної кар'єри випускника ЗВО. Особа, відповідаючи на запитання, добирає різні мовні засоби, етикетні форми задля досягнення мети спілкування. Такі імітаційно-ігрові методи сприяють формуванню професійної комунікативної компетенції, оскільки студенти спілкуються в невимушеній доброзичливій атмосфері «на рівних», періодично змінюючи ролі.

Вивчаючи питання про публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання, здобувачі вищої освіти набувають навичок створювати монологічні висловлювання, дотримуючись послідовності в їхній підготовці й водночас дбаючи про зовнішні компоненти виступу (зачин, виклад, кінцівку), а вже на практичному занятті виголошують заздалегідь складені на запропоновані теми власні промови, у яких залюбки демонструють увазі аудиторії вміння переконувати слухачів шляхом обґрунтування, вмотивування та аргументування. З-поміж тем є й такі: *«Із розвитком сучасної цивілізації багато хто постійно прагне нових знань і вмінь. Що краще: шукати себе в багатьох галузях чи зосередитися на одній справі та підвищувати свій професіоналізм?»*, *«Кожна людина повинна дбати про культуру свого мовлення. Як можна, на Вашу думку, досягти високої культури мовлення?»* тощо.

Інтерактивна взаємодія на практичних заняттях реалізується під час участі студентів в імпровізованих дискусіях, що сприяє формуванню навичок критичного мислення, логічного, правильного, аргументованого мовлення для висловлення власної позиції, а коли йдеться про мозковий штурм як одну з форм дискусії, то ще й лаконічного та водночас ємного, адже учасники мозкового штурму обмежені в часі.

Ю. Наливайко серед обов'язкових умінь, які становлять основу мовленнєвої компетенції майбутнього фахівця, називає вміння «адекватно сприймати на слух діалог і монолог, що передбачає зосередження уваги на доцільності осмислення висловлення (теми, фактів), використання різних прийомів фіксації почутого (запис ключових слів, складання плану висловлення, фіксування статистичних даних) залежно від комунікативного завдання (участь у дискусії, передавання та використання інформації у своїй професійній діяльності)» (Наливайко, 2011: 537). Цілком поді-

ляємо її погляд, оскільки переконані: у сучасному світі вправний комунікабельний фахівець повинен мати здібності не тільки правильно говорити, щоб бути почутим, але й уміти слухати співрозмовника, аби, за потреби, вплинути на його рішення чи дії, а також створити атмосферу порозуміння, комфорту, невимушеності й доброзичливості.

Солідаризуємося з міркуваннями Г. Онуфрієнко про те, що завдання кожного фахівця полягає в досконалому володінні мовою, «і в першу чергу в обраній галузі професійних знань, щоб вільно мислити засобами рідної мови, працюючи з різними поняттями та джерелами наукового простору своєї спеціальності, і вміти створювати власні тексти як вербальні носії фахової інформації або суми інформацій» (Онуфрієнко, 2006: 9). «Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні» – тема лекції у курсі «Українська мова (за професійним спрямуванням)», яка має на меті дати характеристику науковому стилеві сучасної української літературної мови, визначити сферу його застосування; з'ясувати основні вимоги до оформлення результатів наукової діяльності. Це потрібно для вмілого та вправного опрацювання загальнонаукової і спеціальної літератури в межах обраної галузі знань. Крім того, на практичних заняттях формуємо вміння та навички здобувачів вищої освіти стосовно таких важливих видів професійної мовленнєвої діяльності, як створення та компресія наукової інформації, зокрема складання плану, тез, конспекту, анотації, реферату, рецензії.

Майстерне володіння термінологічною лексикою свого фаху є значущим складником комунікативної компетенції успішного спеціаліста, позаяк рівень його фахового мовлення засвідчує ґрунтовне розуміння професійних понять і явищ, демонструє готовність та здатність особи реалізувати свій потенціал у ситуаціях професійного спілкування, мобілізуючи при цьому весь арсенал фахової термінології, уміння і навички застосовувати її з точністю та лінгвістичною правильністю відповідно до мети й обставин усної та писемної професійної комунікації. «Українська термінологія у професійному спілкуванні» – тема лекції, що уможливило з'ясування значення термінологічної лексики для наукового та офіційно-ділового стилів, які обслуговують сферу діяльності сучасного працівника. Уже на практичних заняттях здобувачі вищої освіти, визначивши основні ознаки термінів, схарактеризувавши їхні види, а також джерела виникнення і способи творення, закріплюють ці знання, оперуючи прикладами зі свого майбутнього фаху, адже «професійне мовлення фахівця будь-якої галузі пов'язане з його активним словниковим запасом, у тому числі і термінологічним» (Дорошенко, 2014: 312). Увазі

студентів пропонуємо низку професійно орієнтованих вправ і завдань, які передбачають оволодіння термінами обраного фаху й доречного використання їх у контексті. Спостережено тенденцію надання переваги питоми українським термінам, якщо є можливість вибрати з-поміж лексем, що є абсолютними синонімами: *вивіз*, а не *експорт*, *нагідка*, а не *календула*, *доказ*, а не *аргумент*, *приспосувувати*, а не *адаптовувати* тощо.

На наш погляд, професійна комунікативна компетенція безпосередньо корелює із суто мовним аспектом організації та функціонування вербальних засобів спілкування, оскільки без знання законів і норм літературної мови не можна зреалізувати нормативний комунікативний акт, адже досконале володіння мовою забезпечує можливість послуговуватися кодифікованими граматичними конструкціями, утрадиційними мовленнєвими кліше, сталими виразами тощо в усному й писемному професійному спілкуванні. Грамотність є надважливою під час укладання різних типів документів, бо документи й помилки – несумісні поняття, тому значну увагу на практичних заняттях приділяємо повторенню засвоєних у шкільному курсі норм сучасної української літературної мови відповідно до нової редакції Українського правопису, зокрема під час виконання вправ і завдань на редагування та коригування текстів, у яких порушено норми сучасної української літературної мови. Ця робота сприятиме дотриманню культури мовлення і реалізації таких її ознак, як правильність, точність, логічність, змістовність, доречність, багатство, чистота.

Успішно зреалізовані завдання курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» забезпечують формування у студентів комунікативної компетенції, яка виявляється в набутті здобувачами вищої освіти низки компетентностей (компетентність – володіння людиною відповідною компетенцією, яка включає її особистісні якості для успішної діяльності в певній галузі (Новий тлумачний словник, 1998: 305)). Поділяємо думку О. Семеног про те, що набута комунікативна компетентність – це «реалізація певної (визначеної) сукупності комунікативних знань, умінь, навичок, норм, ціннісних орієнтирів у професійній діяльності особистості, її творчого потенціалу, це здатність фахівця ціннісно й осмислено досягати спільності позицій з колегами і клієнтами ... на основі вироблення стратегій

взаємодії, прийняття і розуміння іншої людини» (Семеног, 2013: 268). З-поміж загальних компетентностей, якими має оперувати здобувач вищої освіти, представлених у більшості сучасних освітньо-професійних програм, після вивчення дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)», є *здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності)* (Робоча програма навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для студентів спеціальності J 8 Автомобільний транспорт першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 2025: 4). Ці компетентності є результатом систематичної послідовної роботи на лекціях і практичних заняттях з української мови (за професійним спрямуванням), де в процесі навчальної комунікації ми формуємо міцне підґрунтя для професійної підготовки здобувачів вищої освіти завдяки опануванню термінологією обраного фаху, умінню знаходити необхідну інформацію за спеціальністю, застосовувати здобуті знання для виконання конкретних завдань; за потреби, передавати знання іншим, створюючи й оприлюднюючи повідомлення, промови, доповіді, тези й статті.

Висновки. Бездоганне володіння державною мовою під час виконання посадових обов'язків є важливим показником готовності застосовувати слово не тільки як знаряддя праці чи досконалий носій інформації, але й своєрідний щит і вагомий інструмент розвитку високої культури й шляхетності.

Комунікативна компетенція є фундаментальною основою і надійним підґрунтям у професійній підготовці сучасних фахівців. Використання практичних методів на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) (імпрізованих проблемних ситуацій та ділових ігор, професійно орієнтованих вправ і завдань) забезпечує не тільки знання мови, а й формує вміння користуватися нею практично для розв'язання актуальних проблем професійної комунікації. Сформована в такий спосіб професійна комунікативна компетенція майбутнього спеціаліста уможливить вільне оперування державною мовою у процесі виконання посадових обов'язків, зразкове ведення документації та ділового листування, а також сприятиме налагодженню важливих партнерських зв'язків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дорошенко С. М. Формування термінологічної компетенції студентів технічного профілю. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство)*. Вип. 5 : зб. наукових праць, 2014. С. 311–317.
2. Кондратенко Н. Ю. Методика формування комунікативної компетентності майбутніх журналістів на засадах лінгвокультурології : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2018. 237 с.

3. Наливайко Ю. Мовна компетенція як невід’ємна складова професійної підготовки у технічному виші. *Наукові записки. Серія: філологічні науки (мовознавство)*. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. Випуск 100. С. 535–539.
4. Новий тлумачний словник української мови : у 4 т. / уклад. В. Яременко, О. Сліпушко. Київ : Аконті, 1998. Т. 2. 910 с.
5. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови: навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 312 с.
6. Пономаренко Т. Особливості комунікативної медіакомпетентності сучасних психологів – студентів і практиків. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 12 : Психологічні науки : зб. наук. праць*. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. Вип. 12 (57). С. 90–100. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2020.12\(57\).08](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2020.12(57).08).
7. Робоча програма навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для студентів спеціальності J 8 Автомобільний транспорт першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 2025. 25 с. <https://dist.nupp.edu.ua/mod/folder/view.php?id=412759>
8. Семенов О. М. Формування комунікативної компетентності майбутніх економістів: аксіологічний підхід. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2013. Випуск 38. С. 266–270.
9. Сологуб Л. Професійна комунікативна компетенція студентів як основа фахової підготовки. *Проблеми граматики, фоностилістики, соціолінгвістики та лінгвометодики української мови* : зб. наук. праць : на пошану проф. Степаненка Миколи Івановича, 2013. С. 97–112.
10. Формування професійних компетентностей в умовах інформаційної економіки : монографія / В. С. Пономаренко, Г. В. Назарова, К. Г. Наумик та ін. Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. 220 с.
11. Штуцберг М. О. Лінгвістичний статус комунікативного лідера (публічної комунікативної особистості). *Лінгвістичні дослідження: збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. Харків, 2016. Випуск 44. С. 153–157.

REFERENCES

1. Doroshenko S. M. (2014) Formuvannia terminolohichnoi kompetentsii studentiv tekhnichnoho profilu [Formation of terminological competence of technical profile students]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 8. Filolohichni nauky (movozaNAVSTVO i literaturozNAVSTVO)*, 5. 311–317. [in Ukrainian].
2. Kondratenko N. Yu. (2018) Metodyka formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnix zhurnalistiv na zasadakh linhvokulturolohii [Methodology of formation of communicative competence of future journalists on the basis of linguoculturology] (PhD Thesis). Kyiv. 237. [in Ukrainian].
3. Nalyvaiko Yu. (2011) Movna kompetentsiia yak nevidiemna skladova profesiinoi pidhotovky u tekhnichnomu vyshi [Language competence as an integral part of professional training in a technical university]. *Naukovi zapysky. Seriiia: filolohichni nauky (movozaNAVSTVO)*, 100. Kirovohrad: Editorial and Publishing Department of Kirovohrad State Pedagogical University named after V. Vynnychenko. 535–539. [in Ukrainian].
4. Yaremenko V., Slipushko O. (Eds.) (1998) Novyi tлумачnyi slovnyk ukrainskoi movy [New explanatory dictionary of the Ukrainian language], Vol. 2. Kyiv: Akonit. 910. [in Ukrainian].
5. Onufriienko H. S. (2006) Naukovyi styl ukrainskoi movy [Scientific style of the Ukrainian language]. Kyiv: Centre of Educational Literature. 312. [in Ukrainian].
6. Ponomarenko T. (2020) Osoblyvosti komunikatyvnoi mediakompetentnosti suchasnykh psykholohiv – studentiv i praktykiv [Features of communicative media competence of modern psychologists – students and practitioners]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 12: Psykholohichni nauky*, 12 (57). 90–100. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2020.12\(57\).08](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2020.12(57).08) [in Ukrainian].
7. Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny «Ukrainska mova (za profesiinym spriamuvanniam)» dlia studentiv spetsialnosti J 8 Avtomobilnyi transport pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity [Work program of the academic discipline "Ukrainian language (for professional purposes)" for students of specialty J 8 Automobile transport of the first (bachelor) level of higher education] (2025). 25. Retrieved from <https://dist.nupp.edu.ua/mod/folder/view.php?id=412759> [in Ukrainian].
8. Semenov O. M. (2013) Formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnix ekonomistiv: aksiolohichni pidkhid [Formation of communicative competence of future economists: an axiological approach]. *Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoly*, 38. 266–270. [in Ukrainian].
9. Solohub L. (2013) Profesiina komunikatyvna kompetentsiia studentiv yak osnova fakhovoi pidhotovky [Professional communicative competence of students as a basis for professional training]. *Problemy hramatyky, fonostylistyky, sotsiolinhvistyky ta linhvometodyky ukrainskoi movy*. 97–112. [in Ukrainian].
10. Ponomarenko V. S., Nazarova H. V., Naumik K. H. et al. (2014) Formuvannia profesiinykh kompetentnosti v umovakh informatsiinoi ekonomiky [Formation of professional competencies in the conditions of information economy]. Kharkiv: S. Kuznets KhNUE Publishing House. 220. [in Ukrainian].
11. Shtutsberh M. O. (2016) Linhvistychnyi status komunikatyvnoho lidera (publichnoi komunikatyvnoi osobystosti) [Linguistic status of a communicative leader (public communicative personality)]. *Linhvistychni doslidzhennia: zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody*, 44. Kharkiv. 153–157. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 28.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 27.03.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

